

Attn: Kristina Bram
Myndighetsledningens stöd
Myndigheten för samhällsskydd och
beredskap, MSB
Per email: Kristina.Bram@msb.se

Stockholm 2019-01-25

Ref E-mail 19-01-07

Svenska Flygbranschens kommentarer på MSBs regeringsuppdrag om behov av förstärkt nationell förmåga avseende brandbekämpning från luften

Svenska Flygbranschen (SFB) är mycket tacksam att härmed få lämna kommentarer och förslag till MSB avseende MSB:s regeringsuppdrag om brandbekämpning från luften.

Rent allmänt när det gäller SFBs syn på hur de svenska civila helikoptrarna utnyttjades under sommaren 2018 och i framtiden bör utnyttjas för bekämpning av skogsbränder från luften hänvisar MSB till det svar vi lämnade till utredningen avseende den operativa hanteringen av bränderna 2018 och som MSB redan tagit del av.

Den aktuella delen av MSBs uppdrag som SFB nu kommenterar är uppdraget att **”utreda vilka behov som finns av en förstärkt nationell förmåga avseende brandbekämpning från luften utöver den som kan tillgodoses genom ett effektivt utnyttjande av befintliga tillgängliga nationella resurser, såväl offentliga som civila, och tillförda internationella resurser med stöd av etablerade samarbeten, såsom EU:s civilskyddsmekanism”**.

Som tydligt framgick efter de stora bränderna sommaren 2018 utgjorde de svenska civila helikoptrarna en mycket viktig och effektiv resurs för att bekämpa bränderna. I dagsläget finns ett stort antal helikoptrar i Sverige som kan sättas in i den typen av verksamhet. Bara bland SFBs medlemmar finns ca 40 helikoptrar med tränad besättning och alla tillstånd för att utföra brandbekämpning.

Enligt siffror som SFB tagit del av flög dessa helikoptrar mer än 3000h brandbekämpningsuppdrag vilket kan jämföras med ca ”270h” för försvarets helikoptrar och ca 700 timmar för de utländska helikoptrarna. Därtill kommer ca 350h utländska brandflygplan.

När det gäller kostnaderna för insatserna framkommer tydligt bilden av de svenska civila helikoptrarnas effektivitet: En försiktig uträkning som SFB gjort visar t.ex. att de svenska civila helikoptrarna flög ca 10 ggr mer för bara ca 70% av kostnaden av vad de militära helikoptrarna kostade skattebetalarna.

SFB har inte tagit del av någon sammanställning av MSBs som visar hur mycket brandbekämpningen från luften under sommaren 2018 totalt kostat eller den genomsnittliga timkostnaden för de utländska helikoptrarna men med en genomsnittlig timkostnad för de svenska civila helikoptrarna, inkl piloter, underhåll, kring-utrustning, tankanläggningar med personal/lastbilar mm, på ca 13000kr är de sannolikt en svårslagen resurs för Sverige.

Mot bakgrund av denna kostnads- och effektivitetsbild, och med insikten från SFBs tidigare kommentarer angående de operativa erfarenheterna där det tydligt framgår att de svenska civila helikoptrarna borde kallats in i mycket tidigare skede för att släcka medan bränderna var små, kan vi nu kommentera frågan **om det finns behov av en förstärkt nationell förmåga avseende brandbekämpning från luften utöver den som kan tillgodoses genom ett effektivt utnyttjande av befintliga tillgängliga nationella resurser, såväl offentliga som civila, och tillförda internationella resurser med stöd av etablerade samarbeten, såsom EU:s civilskyddsmekanism.**

Med den vid det här laget bevisade kapaciteten, effektiviteten och beredskapen som de svenska civila helikoptrarna erbjuder står klart att Sverige redan har tillgång till ett starkt och effektivt brandflyg. Helikoptrarna finns redan ute i skogslänen, har stor rutin på arbetsuppgifterna och har bäst lokalkännedom genom att de ständigt opererar i terrängen. Vid behov står de beredda att när som helst sättas in för att snabbt upptäcka, bekämpa och begränsa skogs- och markbränder. Vid de stora skogsbränderna 2018 har de mycket tydligt visat vilken effektiv och pålitlig resurs de utgör. Istället för att köpa in statliga resurser som t.ex. brandflygplan, som ändå bara kommer att användas under några månader av året och som måste underhållas kontinuerligt och vars piloter och tekniker/markpersonal måste anställas och tränas till stora kostnader, rekommenderar SFB starkt att Sverige istället utvecklar möjligheten och förmågan för Sveriges civila helikoptrar att utnyttjas effektivare vid skogsbrandsläckning.

Att satsa på de civila helikoptrarna ger även andra positiva effekter. Om rätt förutsättningar ges för helikopterföretagen kommer de dessutom ytterligare kunna bygga ut sin kapacitet att bistå andra viktiga delar av samhället. Redan idag utför våra medlemmars helikoptrar dagligen mängder av samhällsviktiga uppdrag och de ställer snabbt om sin verksamhet till att bistå samhället i olika krissituationer, inte bara vid skogsbränder.

Sjöfartsverket har nyligen lämnat ett förslag om att utöka sin verksamhet för att kunna delta i skogsbrandbekämpning.¹ SFB kommenterar detta förslag i det följande.

I rapporten redovisar Sjöfartsverkets några olika alternativ hur man kan bidra till skogsbrandbekämpning varav inga synes riktigt effektiva för att höja brandbekämpningskapaciteten, men samtliga kostar samhället väldigt mycket pengar:

- De resursförstärkningar man redovisar (2-4 helikoptrar) ger ett mycket marginellt tillskott i förhållande till det betydande antal svenska civila helikoptrar som redan finns tillgängliga för brandbekämpning (över 40 st).

¹ <http://www.sjofartsverket.se/sv/Press/Ytterligare-raddningshelikoptrar-kravs-for-att-na-formaga-att-slacka-skogsbrander/>

- Komplexiteten och bemanningskraven på den helikoptertyp man föreslår är mycket höga vilket tillsammans med inköps- och utbildningskostnaderna ger en timkostnad betydligt över även det dyraste civila alternativet, kanske så mycket som 10-ggr över.

En komplikation – eller motsägelse – i Sjöfartsverkets förslag är att man genom resurstillskottet även avser ge utökad service till Försvarmakten, Polisen och även vill utöka sin egen sjö- och flygräddnings (SAR)-verksamhet. Om dessa mycket samhällsviktiga verksamheter börjar räkna med de nya resurserna som en del av sin dagliga verksamhet är det högst oklart i vilken utsträckning den ökade kapaciteten verkligen kommer "skogsbrandsflyget" tillgodo när det väl börjar brinna. Om obligatoriska/viktiga militära, polisiära eller SAR-aktiviteter redan pågår då bränderna bryter ut, finns det en stor risk att besättningarnas flygtidsuttag och helikoptrarnas gångtider och serviceintervall starkt begränsar möjligheterna för stort och långvarigt deltagande i skogsbrandsbekämpning. I så fall står Sverige kvar på ruta ett då andra resurser ändå måste kallas in för att bekämpa bränderna.

SFB vill även kommentera kostnadsbilden som redovisas i Sjöfartsverkets rapport. Det förslag som Sjöfartsverket förordar (alternativ 1) ger en beräknad investeringskostnad på över 600 mkr, utbildningskostnader på 28 mkr samt en årlig kostnad om ca 100 mkr. Bara för utbildningskostnaderna skulle man få över 2000 timmar brandflygtimmar med civila helikoptrar och det skulle med råge täcka behovet av brandbekämpning från luften även en tuff "brandsommar". För ungefär 1,2 mkr/månad skulle vi kunna ha en privat helikopter på plats med full beredskap för brandbekämpning med all utrustning, 4 piloter i ständig beredskap samt all nödvändig markpersonal och bränsleförsörjning. Därtill kommer flygtidskostnaden som självklart varierar beroende på brandläget. Om vi räknar att beredskapen behövs maj-augusti skulle vi alltså få ständig beredskap med en helikopter, för 4.8 mkr/år, plus flygtiden. För 100 mkr – vilket är den årliga driftskostnaden i Sjöfartsverkets beräkning – skulle vi kunna ha 10 civila helikoptrar på ständig beredskap, fullständigt bemannade, på strategiskt utvalda plaster i Sverige, under 4 månader, som sen skulle kunna bekämpa bränder under ca 4000 timmar totalt (räknat på en 13000 kr/timme som genomsnittlig driftskostnad för en fullt utrustad och bemannad civil helikopter). Och samtidigt vi sparar in statens investeringskostnad om ca 600 mkr!

Transportföretagen ställer sig mycket kritiskt till förslaget i rapporten som utan att bidra med konkreta och effektiva resursförstärkningar direkt skulle drabba våra medlemsföretag som under förra sommaren bevisade sin enorma kapacitet, duglighet, beredskap och villighet att bekämpa skogsbränder på ett mycket effektivt sätt. De 2-4 nya helikoptrar som Sjöfartsverket vill köpa in måste sättas i relation till det stora antal civila helikoptrar som redan finns tillgängliga för skogsbrandbekämpning från luften och som vi visat understiger kostnaderna för att sätta in dessa helikoptrar för skogsbrandsbekämpning så kraftigt de kostnader Sjöfartsverket lägger fram att saken borde vara helt klar.

Några delar av Sjöfartsverkets förslag uppfattar SFB som mycket positiva. Förslaget att Sjöfartsverket med sin stora kompetens kan bistå med andra åtgärder t.ex. genom samordning av våra gemensamma helikopterresurser och vid upphandling av civila operatörer för brandbekämpning ser vi som en intressant utveckling med potential att förstärka den nationella förmågan avseende brandbekämpning från luften.

Processer och rutiner för brandberedskap måste självklart tas fram och här förutsätter vi att MSB samordnar för räddningstjänsterna så att stor enhetlighet uppnås. Färdigupphandlade avtal måste finnas på plats som ger en god grundberedskap med möjlighet till snabb behovsstyrd eskalering. Civila helikoptrar ska kunna sättas i tidig beredskap enligt ett förutbestämt mönster då SMHI utfärdar varning om förhöjd brandrisk.

SFB inser självklart att försvarets resurser och gemensamt finansierade utländskt brandflyg (helikoptrar eller flygplan) utgör en nödvändig backup för svåra situationer när de civila resurserna inte räcker till. Men vi anser att dessa resurser ska komplettera och inte ersätta den erfarna, billigare och effektivare brandbekämpningsresurs som de civila helikoptrarna utgör. SFB ser i sammanhanget överhuvudtaget ingen logik i att använda utländska resurser, eller betydligt dyrare militära resurser, före och istället för de svenska civila helikoptrarna. Utanför själva fördyringen för staten och fördröjningen av effektiv brandbekämpning, bidrar denna situation även till att kraftigt snedvrida konkurrensen för de svenska civila aktörerna. Det offentliga inte får konkurrera ut de civila företagen. Normalt ska stöd till det civila samhället upphandlas, men i skogbrändernas spår har de normala reglerna inte använts med följden att utländska företag gynnas på bekostnad av de svenska. Detta förhållande anser SFB vara mycket anmärkningsvärt.

Sammanfattande kommentarer

Frågan som MSB har att ta ställning till är om det finns behov av en **förstärkt nationell förmåga avseende brandbekämpning från luften utöver den som kan tillgodoses genom ett effektivt utnyttjande av befintliga tillgängliga nationella resurser, såväl offentliga som civila, och tillförda internationella resurser med stöd av etablerade samarbeten, såsom EU:s civilskyddsmekanism.**

SFBs bestämda uppfattning är att Sverige *inte lyckades med att effektivt utnyttja de befintliga nationella resurserna under sommaren 2018*. Om man hade gjort det skulle med stor sannolikhet brändernas förlopp sett mycket annorlunda ut och skog för miljardbelopp hade kunnat räddas. Ett träffande exempel på detta är situationen som redovisades i Uppdrag Granskningens program "Skogen brinner" den 23 januari 2019 där en helikopter upptäckte en brandhärd och rapporterade in till larmcentralen utan att räddningstjänsten informerades.² Med ett korrekt, samordnat och inövat effektivt utnyttjande av helikopterresurserna och obruten kommunikationskedja hade antagligen förra sommarens största skogsbrand undvikits. Det finns bra exempel på hur ett tidigt inkallande av civil helikopter och gott samarbete hjälpt till att begränsa skogsbränder som den lyckade skogsbrandbekämpningen i Lycksele och som rapporterats i flera media.³

Det finns således inget bevisat behov av en förstärkt nationell förmåga avseende brandbekämpning från luften genom att t.ex. köpa in brandflygplan, utrusta försvaret med fler helikoptrar eller utöka räddningshelikoptrarna.

Vad som istället behövs är att förstärka Sveriges förmåga och beredskap att använda redan existerande civila helikopterresurser.

² <https://www.svt.se/nyheter/granskning/ug/larmet-om-skogsbranden-skickades-aldrig-till-raddningstjansten>

³ <https://www.vk.se/2430924/fler-skogsbrander-i-lycksele>.

I SOU 2008:129 Helikoptern i samhällets tjänst lämnas en rad bra förslag när det gäller användning av civila helikoptrar för brandbekämpning. Under sommaren 2018 visade dessa helikoptrar med all önskvärd tydlighet att de utgör stommen i det svenska brandflyget. Om de för nuvarande utredningsuppdrag relevanta rekommendationerna i SOU 2008:129 hade genomförts är det mycket troligt att de civila helikoptrarna hade släckt bränderna i ett tidigt skeende.

Med vänlig hälsning

Svenska Flygbranschen

Fredrik Kämpfe
Branschchef

Länk:

Sammanställning över SFBs helikopterresurser för skogsbrandsbekämpning:

https://www.msb.se/Upload/Insats_och_beredskap/naturolyckor/Skogsbrand/SFB%20Hkp_skogsbrand%20201807%20over%202.pdf

